

Historieglimt 79

Lademoen-navnet

Det er ganske vanlig at et navn kan ha skiftende betydninger. Særlig stedsnavn har en tendens til å omfatte større eller mindre områder avhengig av hva folk har bruk for navnet til. På Lademoen er det mange navn der vi kan følge ulike betydninger av navnet etter hvert som forholdene har utviklet seg. Bare tenk på Voldsminde som opprinnelig var et gårdsbruk som daværende eier, Vold, oppkalt etter seg selv. Nå betegner det et stort boligkompleks og dertil et gammelt boligstrøk. Buran var også en gård, en ganske liten en, som lå like ved der Innherredsveien og Mellomveien møtes. Nå er det et område både med boligblokker, idrettsplass og flere store institusjoner. Slik kunne vi fortsette, men kanskje er selve navnet Lademoen det mest interessante. Navnet kan forresten den dag i dag utløse kraftige og følelsesladde diskusjoner om hva som egentlig omfattes av betegnelsen Lademoen. Den diskusjonen er gammel.

Navnet er, som alle hører, sammensatt av to ledd: Lade og mo. Og hva er en mo? Jo, mo er en betegnelse på et sletteland. Selv i dag er det lett å se at den moen det her er snakk om, opprinnelig var det flate og vide slettelandet som strakte seg slakt fra sjøen med sin lange grunne fjære og opp mot den lave høyderyggen der Lademoen kirke og park i dag ligger og mot der stigningen mot Bakkaune begynner. Da Gerhard Schøning skrev om vårt område i 1774 sier han at Lademoen er *"en stor, skjønn og jævn strækning"* som bærer tydelige trekk av å ha vært oppdyrket i gammel tid. Det var den gang beiteland for Lade gård og for de to gårdene Bakke og Rønningen (Skyås).

Schøning sier også at *"Lamo eller rettere Hlade-mo, synes at være et Tilkast fra Havet og Nieder-Aaen, som her løber ut i Søen."* Han sier videre at han har undersøkt grunnen og funnet mange muslingskall. Det er altså gammel havbunn. Det meste av Lademoen var i hans tid overgrodd av einer og lyng. Det var en del teiger som tidligere har vært oppdyrket. Der hadde man sikkert dyrket korn. Interessant nok forteller Schøning at det ligger *"en Hob Kiæmpehøie"* på dette slettelandet syd for Ladebekken. Der lå minst 20 større og mindre gravhauger. De er for lengst forsvunnet, men det forteller at vi er på gammel kulturmark og at folk har bodd her i gammel tid. Gravhaugene ble lagt ikke så langt fra der folk bodde og gjerne nær ferdselsleier på land eller sjø. Det var storfolk som fikk store gravhauger. At det var en relativt stor ferdsel her vet vi også.

Det første leddet i ordet Lademoen er selvsagt det gamle stedsnavnet Lade, som er det norrøne Hlathir eller Ladir, som betyr lasteplasser eller lagersteder. Det er det gamle ordet for ladested, kaupang eller handelssted, men brukes i flertallsform. Hvor havnene har ligget, er de lærde uenig om. Kanskje lå en havn ved utløpet av Ladebekken (ved Nyhavna) eller i Korsvika eller kanskje helt inne ved Fagerheimbukta. Vi vet ikke helt sikkert om det var nåværende

Lade gård eller Ringve som var selve jarlesetet. Det var jo ikke minst varer til og fra dette maktsenteret som ble lastet og losset på de lasteplassene der Ladenavnet først ble brukt. Det norrøne navnet tyder på at det var flere havner.

Det var en langvarig strid mellom eierne av Lade og Rønningen gårder om beiterettighetene og eiendomsretten på Lademoen. I 1732 ble grensen trukket midt gjennom det området som ble brukt som ekserserplassen Gardemoen. Da begynte striden for alvor. Begge eiere ville ha hele eller deler av plassen. Den var ganske stor. Den strakte seg fra der Jarleveien og Stiklestadveien møtes og et godt stykke inn på den nåværende Lademoen kirkegård. Det ble rettssak om eiendomsretten til den nordøstlige delen av ekserserplassen. Rettssaken varte fra 1699 til 1742. Dommen falt i 1741 og senere fulgte grensen stort sett Ladebekken, som Gerhard Schøning i 1770 kaller "Lusbekken", den lille bekken. Det ble gårdeieren på Rønningen som trakk det lengste strå om eiendomsretten. Folkevittigheten gav gårdene navnene "Trette-Lade" og "Krangel-Rønningen". I papirene fra rettssaken kan vi se at Lades eiere hadde tillatt flere husmenn å slå seg ned på den "boemark" det gjelder. Boemark er bumark eller beitemark, altså beite for bufeet, krøtterne. Disse husmennene hadde noe oppdyrket jord til eget bruk.

Det lå flere husmannsplasser på Lademoen. Alle husmannsplasser skulle ha navn og minst to av dem ble uttrykkelig kalt Lademoen. I kirkebok for Lade for 1802 nevnes et dåpsbarn som kom fra husmannsplassen Lademoen. Senere kom det mange bygselsplasser under Rønningen. På mange av dem bodde det strandsittere. I 1825 bodde det 46 familier med til sammen 277 mennesker innover strandsiden. Det var altså folk som bodde innover Bakkestranden. Navnet på Strandveien er en forkortelse av det gamle navnet på veien, nemlig Bakkestrandveien etter Bakke gård. Veien gikk langs Bakkestranden helt inn til Ladebekken. Strandveien var for øvrig ikke bare et veinavn. Det ble i realiteten brukt som betegnelse på hele bosettingen innover langs stranda.

Hvorledes brukes navnet Lademoen i dag? Noen vil ha det til at bare Nerla'mon, Reina eller Svartla'mon er det ekte Lademoen. Andre tar med Øverla'mon. Som vi har sett er navnet brukt med ulik utstrekning i ulik sammenheng i svært lang tid. Derfor kan vi også regne hele kirkesognet, postdistriktet og valgkretsen som med rette bærer navnet Lademoen. Opprinnelig var, som vi har sett, Lademoen det slettelandet som strakte seg langs stranda fra Ladebekken (Jordans flod) til Myrebekken ved Åtet (rundkjøringen ved Solsiden) og oppover mot åskanten ved Bakkaune.